

Герлянд Т. М.,
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник
завідувач лабораторії технологій професійного навчання
Інститут професійної освіти
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ Й ЗАСТОСУВАННЯ ЕКООРІЄНТОВАНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

За сучасних умов розроблення та застосування екоорієнтованих педагогічних технологій здійснюється у професійній освіті цілеспрямовано з реалізацією екологічно спрямованого її змісту, що створює належні умови для формування цілісного уявлення майбутнього фахівця про професію, свідомого і відповідального ставлення до неї. Тобто, зміст професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників є логічною впорядкованою, педагогічно обґрунтованою системою знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей, орієнтацій, цінностей, оволодіння якими забезпечується за результатами опанування освітньо-професійної програми.

Проектуючи освітньо-професійну програму, необхідно враховувати наступні вимоги: відповідність професійним стандартам; відповідність змісту освітньо-професійної програми вимогам ринку праці; дотримання оптимального переліку складових ключових компетентностей здобувача освіти; відповідність змісту результатів навчання складовим цих компетентностей; достовірність забезпечення зв'язків між результатами навчання та навчальними дисциплінами; дотримання логічної послідовності вивчення дисциплін; відсутність дублювання змісту навчання в різних дисциплінах [1, с. 70].

Освітньо-професійна програма є основою навчальних планів, під яким традиційно розуміється документ, що визначає перелік навчальних дисциплін, порядок (послідовність) їхнього вивчення та кількість годин, які відводяться на вивчення кожної з них. З іншого боку, навчальний план, зазначає А. Каленський, це не лише документ, який відображає конкретний зміст професійної освіти, а й документ, завдяки якому здійснюється управління процесом підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Тому навчальний план розглядаємо як нормативно-управлінський документ навчального закладу, який характеризує специфіку змісту освіти й особливості організації навчально-виховного (освітньо-професійного) процесу [2, с. 88].

Також відмітимо, що за сучасних умов активно здійснюється розробка Державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на компетентнісній основі. Такий стандарт компетентнісного формату передбачає і нове проектування результатів освіти, де мають бути окреслені результати навчання, а якість професійної підготовки має відповідати сучасним вимогам. Зміст цієї підготовки модернізується і представляється як система

компетентностей, що інтегрує сукупність взаємопов'язаних знань, умінь та навичок для розв'язування не тільки освітніх, а й професійних завдань. Насамперед, варто говорити про досягнення бажаної якості екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, яка гальмується недосконалістю науково обґрунтованої педагогічної системи, в якій були б узгоджені відповідні цілі, зміст, методи, форми, технології навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Якщо освітньо-професійна програма є основою для проектування навчальних планів, під яким традиційно розуміється документ, що визначає перелік навчальних дисциплін, порядок (послідовність) їхнього вивчення та кількість годин, які відводяться на вивчення кожної з них, то навчальний план розглядаємо як нормативно-управлінський документ закладу, який характеризує специфіку змісту професійної освіти й особливості організації професійної підготовки.

На рівні навчальної дисципліни дидактичними основами змісту екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної освіти провідним є принцип загальнотеоретичного уявлення щодо структурної єдності її змісту, який конкретизується в більш часткових, зокрема: функціональної повноти компонентів змісту, принципу єдиної змістовної та процесуальної наповненості навчання, принципів науковості, свідомості й активності, гуманітаризації, фундаменталізації.

Дидактичні основи змісту екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної освіти на третьому рівні – рівні навчального матеріалу – набувають форми конкретних вимог до нього, насамперед, це виявлення джерел та факторів впливу на його формування, а саме: змісту, чинників, критеріїв та методів. Зокрема, зміст екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників формується під впливом вектора екологічного розвитку нашої країни, а також потреб вітчизняного ринку праці. Чинники змісту такої підготовки характеризують систему вимог освітнього середовища до майбутніх кваліфікованих робітників та до якості здійснення їхньої професійної підготовки. Якісна організація цієї підготовки визначає оптимізацію методів навчання, інформатизацію освітнього процесу, активне використання інноваційних педагогічних технологій, наявність інтегрованих, міждисциплінарних екологічно спрямованих навчальних матеріалів.

Розподіл професійної підготовки екологічної спрямованості повинен виявлятися через критерії, цільові установки й кінцеві її результати, на конкретну професійну підготовку молоді, тільки тоді вона буде мати реальний ефект [3, с. 130].

Наприклад, взаємозв'язок між загальноосвітньою і професійною підготовкою у закладах професійної (професійно-технічної) освіти виявляється у тому, що дисципліни, які входять до цих напрямів, вивчаються в єдності, доповнюючи одна одну [4, с. 19]. Для того, щоб цей зв'язок якомога краще усвідомлювався майбутніми кваліфікованими робітниками, необхідна

узгодженість навчальних планів і програм, де передбачалося вивчення міжпредметних зв'язків шляхом вивчення споріднених тем. Взаємозв'язок професійної та загальноосвітньої підготовки, наприклад, в аспекті екологічної парадигми, створює передумови для взаємозбагачення природничої та гуманітарної культур, що забезпечує майбутньому фахівцю формування цілісної картини навколишнього світу з погляду сучасної науки; закладає наукову основу для оцінювання майбутньої професійної діяльності; сприяє творчому розвитку особистості й проектування нею програми реалізації власної індивідуальності. Особливо це стосується професійної підготовки, яка повинна забезпечити майбутнім фахівцям екологізовані фундаментальні предметні знання, розвиток необхідних умінь і навичок, а також спрямовувати на розвиток творчості та потреби самоосвіти. Всі ці завдання зумовлюють зміни цілей, принципів, змісту, методів, форм та засобів навчання у професійній підготовці.

Список використаних джерел:

1. Герлянд Т. М. Екоорієнтовані педагогічні технології у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників: методологічний концепт *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 травня 2022 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. С. 69–70.
2. Каленський А. А. Концептуальні засади екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: педагогічні науки*. Вип. 48. 2022. С. 87–94.
3. Львовичкіна А. М. Моделювання розвитку екологічної культури студентської молоді *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки*. 2014. Вип. 2 (13). С. 127–131.
4. Herliand T. M. Professional training of future skilled workers in professional (vocational) education schools based on modular and competence approach. *Scientific herald of the Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine. Professional Pedagogy*. 2019. №2(19). P. 18–23. <https://doi.org/10.32835 / 2223-5752.2019.19.18-23>